

DE VOLKSKRANT

6-4-95

Slapstick naar Kafka evenaart Kafka niet

THEATER *Vk. 6 april.*

Een gemeenschap van schurken, van Peter de Graef door TheaterTeater. Regie: Jappe Claes. In: Brakke Grond, A'dam t/m 8 april. Tournee.

Een man krijgt een parkeerboete voor een overtreding die hij in 1928 in Mecklenburg beging. Dat zou niets bijzonders zijn, maar de man heeft geen auto, is nooit in Mecklenburg geweest en in 1928 was hij nog niet geboren. Hij moet een doorverwijzingsprocedure beginnen, zegt de bezorger van de brief. Dat kan overal, bij postkantoren, tankstations en zelfs bij de lokale veehouderij.

De man, Jozef K., komt terecht in een grote hal waar hij niet de enige wachtende is. Zijn gezelschap bestaat uit vreemde sujetten. Een dame moet letterlijk luchtkastelen opblazen en een heer met het hoogste woord put zich uit in merkwaardige filosofieën. Geen enkel signaal duidt op de activiteit van onzichtbare ambtenaren.

We kennen die omgeving uit *Het Proces van Kafka*. Een gemeenschap van schurken is een geestige parafraze op die roman. Peter de Graef, een talentvolle Vlaamse theatermaker, schreef een sterke, cabaretse tekst en aanvankelijk drijft de voorstelling van het Mechelse gezelschap TheaterTeater dan ook moeiteloos op zijn overrompelende *wisecracks*.

Maar halverwege slaat de sfeer om. De taal wordt grimmiger, de situatie benarder en de ontmoetin-

gen agressiever. Eén van de heren verandert in een vrouw, handlangster van de baas. Ze stelt K. op een slinkse manier in een kwaad daglicht en legt al zijn beleefdheden uit als misdaden. Met succes, K. wordt tenslotte gruwelijk gemolesteerd.

Na een sprankelende start komt die beklemmende atmosfeer in de voorstelling helaas niet van de grond. In de regie van Jappe Claes blijven de spelers vertrouwen op het originele taalgebruik van De Graef. Maar het stuk verlangt meer. Om de absurde dreiging voelbaar te maken is een krachtige theatrale aanpak nodig.

De groep zegt in het programma te streven naar een vorm van slapstick zoals die door de Marx Brothers werd gehanteerd. Dat is terecht, de wanhoop van Kafka kan immers niet worden gescheiden van zijn humor. Maar in het kale decor ontbreekt zelfs de steun van een verrassende *mise-en-scène*, laat staan dat de regie zich waagt aan slapstick.

De jonge acteurs zijn op den duur niet in staat de theaterillusie overeind te houden en allengs laat de fantasie de kijker in de steek. Het bloed dat vloeit is niet meer dan rode verf, de pistoolschoten zijn losse flodders en we hebben nauwelijks te doen met de arme K. die het slachtoffer wordt van deze bureaucratie. Dat is doodzonde, de tekst geeft nu alleen zijn humor prijs, terwijl er alle aanleiding is tot meer dan hilariteit.

Marian Buijs